

ΦΙΟΝΤΟΡ ΝΤΟΣΤΟΓΙΕΒΣΚΗ (1821 - 1881) [Τ.Θ. 35581]**Αδελφοί Καραμάζοβ (απόσπασμα)**

Απόσπασμα από το μυθιστόρημα του Ρώσου συγγραφέα Φιόντορ Ντοστογιέβσκη «Αδελφοί Καραμάζοβ» που γράφτηκε τη διετία 1879-1880 (μτφρ: Άρης Αλεξάνδρου, εκδ. Γκοβόστη, 2014).

[...] Κοιτάζτε τους κοσμικούς(=Μη θρησκευτικός, άνθρωπος του κόσμου), όλον αυτόν τον κόσμο που υψώνεται αλαζονικά πάνω από τον λαό του Θεού. Δε διαστρέβλωσαν τάχα τη μορφή του Θεού και την αλήθεια Του; Έχουν την επιστήμη τους. Μα η επιστήμη μπορεί να εξετάσει μονάχα εκείνα που γίνονται αντιληπτά με τις αισθήσεις. Ο ψυχικός κόσμος, δηλαδή το ανώτερο μισό της ανθρώπινης ύπαρξης, έχει τέλεια εξοστρακιστεί, αποδιώχτηκε με αλαλαγμούς θριάμβου, ακόμα και με μίσος. Ο κόσμος διακήρυξε την ελευθερία, τον τελευταίο καιρό ιδιαίτερα, και τι έγινε λοιπόν με τούτη την ελευθερία τους; Σκλαβιά μονάχα και αυτοκτονία! Γιατί οι κοσμικοί λένε:

«Έχεις ανάγκες και πρέπει να τις ικανοποιήσεις. Γιατί έχεις τα ίδια δικαιώματα που έχουν και οι πιο εξέχοντες και οι πιο πλούσιοι. Μη φοβάσαι να τις ικανοποιείς, απεναντίας πρέπει να πολλαπλασιάσεις τις ανάγκες σου.»

Αυτό είναι το σημερινό δόγμα του κόσμου. Νομίζουν πως αυτό θα πει ελευθερία. Μα τι προκύπτει από αυτό το δικαίωμα της αύξησης των αναγκών; Στους πλούσιους η απομόνωση και η πνευματική αυτοκτονία, στους φτωχούς ο φθόνος και ο φόνος· γιατί δικαιώματα βέβαια τους δώσανε, μα δεν τους δείξαν ακόμα τον τρόπο να ικανοποιήσουν τις ανάγκες τους. Λένε πως ο κόσμος συνενώνεται όλο και πιο πολύ, συγχωνεύεται σε μια αδελφότητα, γιατί συντομεύονται οι αποστάσεις και οι σκέψεις μεταφέρονται με τον αέρα. Αλίμονο. Μην πιστεύετε σε μια τέτοια συνένωση των ανθρώπων. Έχοντας την αντίληψη πως ελευθερία είναι η αύξηση και η γρήγορη ικανοποίηση των αναγκών, διαστρεβλώνουν τη φύση τους, γιατί αποκτούν πολλές άσκοπες και ανόητες επιθυμίες και συνήθειες. Ζούνε για να ζηλεύουν ο ένας τον άλλον, για τις σωματικές απολαύσεις και τις επιδείξεις. Θεωρούν τα γεύματα, τα αμάξια, τους βαθμούς, τους δούλους-υπηρέτες, τόσο απαραίτητα, που είναι έτοιμοι να θυσιάσουν γι' αυτά τη ζωή τους, την τιμή τους και την αγάπη προς τον πλησίον τους. Και όταν δεν μπορούν να κορέσουν(=καλύψουν, χορτάσουν) αυτές τις επιθυμίες τους, αυτοκτονούν. Όσοι δεν είναι πολύ πλούσιοι, κάνουν τα ίδια. Οι φτωχοί ξεχνούν το ανικανοποίητο και τη ζήλια τους με το κρασί. Μα σύντομα, αντί για κρασί, θα μεθύσουν με αίμα. Εκεί τους οδηγούν. Και σας ρωτώ λοιπόν: Είναι ελεύθερος ένας τέτοιος άνθρωπος; Γνώρισα έναν «αγωνιστή της ιδέας» που μου διηγιόταν ο ίδιος πως, όταν του στερήσαν στη φυλακή τον καπνό, τόσο τον βασάνισε τούτη η στέρηση που λίγο έλειψε να πάει και να προδώσει την «ιδέα» του, μόνο και μόνο για λίγο καπνό. Και ένας τέτοιος άνθρωπος να σου λέει:

«Αγωνίζομαι για την ανθρωπότητα!».

1^η ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ: α) Να σημειώσετε Σ ή Λ στις παρακάτω προτάσεις

α. Οι κοσμικοί με βάση την επιστήμη μελέτησαν εκείνα που σχετίζονταν με το σώμα και την ψυχή του ανθρώπου.

β. Ο κόσμος θεωρεί την ελευθερία συνώνυμο του πολλαπλασιασμού των αναγκών

γ. Η αύξηση των αναγκών ευνόησε τους πλούσιους και τους πρόσφερε ελευθερία και ευτυχία ενώ ώθησε τους φτωχούς στην καταστροφή.

δ. Πολλές από τις επιθυμίες των ανθρώπων είναι ανούσιες.

ε. Ο ομιλητής θεωρεί τον «αγωνιστή της ιδέας» ελεύθερο άνθρωπο , έτοιμο να αγωνιστεί για την ανθρωπότητα.

β) Ποιες είναι οι επιπτώσεις αυτής της νοοτροπίας - που προβάλλει το κείμενο – στους ανθρώπους;[Να εντοπίσετε τα χωρία/ σημεία του κειμένου και να τα υπογραμμίσετε]

2^η ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ : α. Να εντοπίσεις τα σημεία του κειμένου όπου γίνεται χρήση των εισαγωγικών και να εξηγήσεις τη λειτουργία τους σε κάθε περίπτωση(τί θέλει να δείξει, πώς επηρεάζει το ύφος του κειμένου).

.....
.....
.....

β. Να εξηγήσετε με ποιον τρόπο λειτουργούν οι ερωτήσεις στο κείμενο.

.....
.....
.....

γ. Να προσέξετε την έγκλιση των ρημάτων. Πώς επηρεάζουν το ύφος του κειμένου;

.....
.....
.....

3^η ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ : Ποιες διαστάσεις αποδίδει ο αφηγητής στο ζήτημα της ανθρώπινης ελευθερίας; Ποια είναι η προσωπική σου άποψη για το συγκεκριμένο ζήτημα και την επικαιρότητά του; Η απάντησή σου να τεκμηριωθεί με στοιχεία του κειμένου και να εκτείνεται σε 100-150 λέξεις.

B3. (μονάδες 25) [35581 τ.θ.]

Ο αφηγητής αναδεικνύει το **θέμα της πραγματικής ελευθερίας του ανθρώπου**.

Οι διαστάσεις που αποδίδει στο διακύβευμα της ελευθερίας είναι οι εξής:

- η απομάκρυνση από τον Θεό και η θεοποίηση της επιστήμης απομακρύνει από την αλήθεια και εξηγεί μόνο μέσω των αισθήσεων τον κόσμο, παραβλέποντας τις ψυχικές του ανάγκες,
- η διακήρυξη της ελευθερίας οδήγησε σε σκλαβιά και αυτοκτονία τον άνθρωπο,
- η ταύτιση της ελευθερίας του ατόμου με τον πολλαπλασιασμό των αναγκών του και την ικανοποίησή τους έγινε ένα νέο δόγμα που κρύβει στην πραγματικότητα απελπισία, οδηγεί τους πλούσιους στην απομόνωση και την πνευματική αυτοκτονία, ενώ τους φτωχούς στον φθόνο και στον φόνο,
- η συγχώνευση των αποστάσεων και η κατ' επίφαση δυνατότητα απρόσκοπτης επαφής και συνεύρεσης μεταξύ των ανθρώπων διαστρεβλώνουν τη φύση τους, γιατί τους οδηγούν σε άσκοπες και ανόητες επιθυμίες και εθισμούς, ωθούν στη ματαιοδοξία και τον υπερκαταναλωτισμό, στην παγκυριαρχία του υλικού πολιτισμού και τους εξαχρειώνουν, καλλιεργώντας τον φθόνο και την απανθρωπιά,
- ακόμη και οι λεγόμενοι ιδεολόγοι, δεσμευμένοι στις εξαρτήσεις και τις πλαστές ανάγκες τους, αδυνατούν να κάνουν καλύτερη την ανθρωπότητα, παρότι ευαγγελίζονται κάτι τέτοιο.

Στοιχεία από το κείμενο:

- αυτούσια παράθεση **σε ευθύ λόγο** όσων διατείνονται οι κοσμικοί και οι ιδεολόγοι, προκειμένου να μεταφερθούν οι ισχυρισμοί τους με αμεσότητα και ακρίβεια και
- **στη συνέχεια να αποδομηθούν / ανασκευαστούν από τη σκληρή πραγματικότητα**, σύμφωνα με τον αφηγητή: «Έχεις ανάγκες και πρέπει να τις ικανοποιήσεις. Γιατί έχεις τα ίδια δικαιώματα που έχουν και οι πιο εξέχοντες και οι πιο πλούσιοι. Μη φοβάσαι να τις ικανοποιείς, απεναντίας πρέπει να πολλαπλασιάσεις τις ανάγκες σου.» - «Αγωνίζομαι για την ανθρωπότητα!».
- **ερωτήματα** που αφυπνίζουν τον αναγνώστη και τον οδηγούν σε γόνιμο προβληματισμό, ενώ προσδίδουν την αίσθηση της διαλογικότητας στο κείμενο: Ο κόσμος διακήρυξε την ελευθερία, τον τελευταίο καιρό ιδιαίτερα, και τι έγινε λοιπόν με τούτη την ελευθερία τους; - Μα τι προκύπτει από αυτό το δικαίωμα της αύξησης των αναγκών; - Είναι ελεύθερος ένας τέτοιος άνθρωπος;
- **προστακτική έγκλιση**, έντονα συμβουλευτικό ύφος, παραινετικός τόνος: Κοιτάξτε τους κοσμικούς... - Μην πιστεύετε σε μια τέτοια συνένωση...
- **μεταφορικές εκφράσεις** που αποδίδουν ξεκάθαρα τα νοήματα: Αυτό είναι το σημερινό δόγμα του κόσμου. - Οι φτωχοί ξεχνούν το ανικανοποίητο και τη ζήλια τους με το κρασί. Μα σύντομα αντί για κρασί θα μεθύσουν με αίμα. Εκεί τους οδηγούν.
- **αφήγηση περιστατικού** που αναδεικνύει τη διαφθορά των ηθών, την επιπολαιότητα και τη διάσπαση λόγων και έργων που επιδεικνύουν ακόμη και όσοι φαινομενικά οραματίζονται μία καλύτερη ανθρωπότητα: Γνώρισα έναν «αγωνιστή της ιδέας» που μου διηγόταν ο ίδιος πως όταν του στέρξαν στη φυλακή τον καπνό, τόσο τον βασάνισε τούτη η στέρηση που λίγο έλειψε να πάει και να προδώσει την «ιδέα» του, μόνο και μόνο για λίγο καπνό.
- **ειρωνικός σχολιασμός** της στάσης του πρωταγωνιστή της αφήγησης: Και ένας τέτοιος άνθρωπος να σου λέει: «Αγωνίζομαι για την ανθρωπότητα!».

Ως προς το δεύτερο ερώτημα, απαιτείται η καταγραφή προσωπικών κρίσεων, αρκεί να είναι ολοκληρωμένη η παρουσίασή τους εκφραστικά και νοηματικά. Ωστόσο, είναι σημαντικό να επισημανθεί ότι είναι επίκαιρες όσο ποτέ οι συγκεκριμένες διαστάσεις που αποδίδονται στο διακύβευμα της προσωπικής ελευθερίας, σε μία εποχή δημιουργίας ολοένα και περισσότερων επίπλαστων αναγκών, έντονου καταναλωτισμού, υπερπροβολής του υλισμού, αξιακού αποπροσανατολισμού, ψευδεπίγραφης επικοινωνίας και σύνδεσης των ανθρώπων, που οδηγούν στην απελπισία, στη βία και στον παραλογισμό.